

บทที่ 2

วรรณกรรมปริทัศน์

2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องในอดีต พบว่าเรื่องเกี่ยวกับการส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศ โดยส่วนใหญ่ สามารถจำแนกได้ 6 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นการส่งออก ประเด็นสิ่งแวดล้อม ประเด็นมาตรการภาษี ประเด็นต้นทุนการปฏิบัติการ ประเด็นการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) และประเด็นความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค

ประเด็นที่ศึกษา 1: เกี่ยวกับตลาดส่งออก จากการค้นคว้าพบว่า มีผู้ทำการศึกษาในประเด็นนี้ ไว้ 2 ท่าน คือ

(1) พิระพงษ์ ศรีชะฎา (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "การกระจายการส่งออกและเสถียรภาพของรายได้จากการส่งออกของประเทศไทย"

(2) สมัย โกรทินธาคม (2543) ศึกษาเรื่อง "การส่งออกตกต่ำของไทยในปี 2539" ผลการศึกษาสรุปประเด็นได้ดังนี้

จากการศึกษาทั้งสองพบว่าใช้วิธีในการศึกษาและการตอบคำถามเกี่ยวกับโครงสร้างตลาดและพฤติกรรมการแข่งขันของอุตสาหกรรม พิระพงษ์ (2545) จะเป็นการ ใช้ดัชนีการกระจุกตัวของสินค้าส่งออก ดัชนีการขาดเสถียรภาพของการส่งออก และแบบจำลอง Vector Autoregressive (VAR) มาใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษา พบว่าดัชนีการกระจุกตัวของสินค้าส่งออกมีแนวโน้มลดลง แสดงให้เห็นว่าโครงสร้างสินค้าส่งออกของไทยมีการพัฒนาประเภทสินค้าเพื่อการส่งออกเพิ่มขึ้น ส่งผลให้มีการกระจายความสำคัญของสินค้าส่งออกแต่ละประเภทให้เท่าเทียมกันมากขึ้น ขณะที่ดัชนีการกระจุกตัวของตลาดส่งออกไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก เนื่องจากการส่งออกของไทยยังคงต้องพึ่งพิงตลาดส่งออกหลักๆ หรือประเทศคู่ค้าเดิมเป็นส่วนใหญ่ การส่งออกของไทยจึงไม่มีแนวโน้มการกระจายตลาดส่งออกอย่างชัดเจน ส่วนของการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกระจายการส่งออกและเสถียรภาพของรายได้จากการส่งออกโดยใช้แบบจำลอง Vector Autoregressive (VAR) และใช้วิธีทดสอบความเป็นเหตุเป็นผล (Granger Causality Test) พบว่าการกระจุกตัวของสินค้าส่งออกมีอิทธิพลต่อการขาดเสถียรภาพของรายได้จากการ

ส่งออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วน สมัย (2543) วิเคราะห์ถึงสาเหตุที่ทำให้การส่งออกของไทย ตกต่ำ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ “ส่วนแบ่งตลาดคงที่” (Constant Market Share :CMS) โดยวิธีการ คำนวณในระดับที่ 2 ประกอบด้วย ผลจาก (1) world trade effect (2) market-distribution effect (3) competitiveness effect มีค่าเป็นลบในสัดส่วนที่สูง แสดงว่า การส่งออกของไทย สูญเสีย ความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งตามนิยามของการวิเคราะห์ด้วยวิธี CMS หมายถึง ไม่สามารถเพิ่ม การส่งออกให้ได้เท่ากับอัตราการขยายตัวการส่งออกของโลกโดยเฉลี่ย นอกจากนี้ ยังได้ คำนวณหาอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง เพื่อศึกษาว่า การส่งออกตกต่ำในปี 2539 นั้น เป็นเพราะ ค่าเงินบาทที่แท้จริง (real exchange rate) แท้จริง พบว่าค่าที่แท้จริงของเงินบาทได้ปรับตัวสูงขึ้น เมื่อเทียบกับคู่ค้ารายสำคัญ ตั้งแต่ ไตรมาสที่ 2 ของปี 2538 จนกระทั่งถึงต้นปี 2540 อีกทั้งมีค่า สูงขึ้นมากเมื่อเทียบกับเงินตราสกุลสำคัญ เมื่อพิจารณาอัตราการขยายตัวการส่งออกรวมของไทย และ การส่งออกไปยัง สหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา และ ญี่ปุ่น พบว่า การส่งออกเริ่มมีการขยายตัว ลดลงเรื่อยๆ ขณะที่ค่าเงินบาทที่แท้จริงได้ปรับตัวสูงขึ้น

ทั้งการศึกษาของ พิระพงษ์ (2545) และ สมัย (2543) พบว่าการส่งออกนั้น ไทยยัง ต้องอาศัยการพึ่งพิงจากองค์ประกอบต่างๆ โดยสิ่งที่เป็นตัวแปรสำคัญคือ รายได้ และ อัตรา แลกเปลี่ยน ดังนั้นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะศึกษาโดยใช้ตัวแปรรายได้ และ ตัวแปรอัตรา แลกเปลี่ยนเพื่อทำการศึกษผลกระทบของการส่งออกอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของรายได้ และอัตราแลกเปลี่ยนดังกล่าว

ประเด็นที่ศึกษา 2: เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จากการค้นคว้าพบว่า มีผู้ทำการศึกษา ในประเด็นนี้ ไว้ 3 ท่าน คือ

(1) กมลกานต์ ศรสุวรรณ (2549) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “มาตรการคุ้มครอง สิ่งแวดล้อมของประชาคมยุโรปกับปัญหาการกีดกันการค้า”

(2) ชลัท ทัพประเสริฐ (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “มาตรการสุขอนามัยและ สิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการส่งออกสินค้าอาหารของประเทศไทย”

(3) พรณทิพย์ วัฒนิกิจการ (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “WTO กับสิ่งแวดล้อม : เน้นการกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศในประเด็นสิ่งแวดล้อม”

ผลการศึกษาสรุปประเด็นได้ดังนี้

จากการศึกษาทั้งสามพบว่าใช้วิธีในการศึกษาและการตอบคำถามเกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อมโดยการศึกษาและวิเคราะห์จากนโยบายที่กำหนดจากมาตรการทางการค้า และมี

การศึกษาเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับต้นทุนการผลิต กมลกานต์ (2549) จะเป็นการศึกษาและวิเคราะห์ WEEE และ RoHS ของประชาคมยุโรปว่ามีผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศหรือไม่ และมาตรการดังกล่าวขัดกับหลักการค้าเสรีของ GATT และองค์การการค้าโลกหรือไม่ และประเทศไทยมีแนวทางในการออกมาตรการรองรับ WEEE และ RoHS อย่างไร ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า หากประชาคมยุโรปห้ามนำเข้าสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐานตาม WEEE และ RoHS ที่ประชาคมยุโรปกำหนด การกระทำดังกล่าวย่อมเป็นการขัดต่อหลักการห้ามจำกัดปริมาณตามมาตรา XI ของข้อตกลง GATT 1947 การกระทำดังกล่าวจึงไม่สอดคล้องกับพันธกรณีภายใต้ความตกลงขององค์การการค้าโลก ส่วน ชลัท (2546) ศึกษาถึงผลกระทบของมาตรการสุขอนามัยและสิ่งแวดล้อมที่มีต่อปริมาณการส่งออกสินค้าอาหารที่สำคัญของประเทศไทยไปยังประเทศคู่ค้าที่สำคัญ เรื่องการส่งออก กุ้งแช่แข็ง, ไก่แช่แข็ง รวมทั้งปลาหูฉลามกระป๋อง ไปยังตลาดนำเข้าที่สำคัญ 3 ตลาดคือ สหรัฐอเมริกา, ญี่ปุ่น และสหภาพยุโรป โดยการศึกษาเชิงประจักษ์ด้วยการประมาณค่าแบบจำลองสมการดุลยภาพปริมาณสินค้าส่งออกจากประเทศไทยไปยังประเทศคู่ค้า ด้วยวิธีการกำลังสองน้อยที่สุด และทำการสัมภาษณ์เชิงประจักษ์ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ ผู้ประกอบการผลิตและส่งออกสินค้าอาหารที่สำคัญทั้งสามชนิด ผลการศึกษาพบว่า มาตรการสุขอนามัยและสิ่งแวดล้อมของทั้ง 3 ประเทศ จะมาในรูปของการกำหนดให้โรงงานผู้ผลิตอาหารต้องมีการจัดทำระบบ HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Point) คือ ระบบวิเคราะห์อันตรายและควบคุมจุดวิกฤต ทำให้มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตหลายด้านด้วยกัน นำมาซึ่งต้นทุนที่สูงขึ้นในกระบวนการผลิต ผู้ผลิตรายใดสามารถปรับปรุงให้เข้ากับระบบดังกล่าวได้ก็สามารถส่งออกได้ตามปกติ แต่ผู้ผลิตรายใดไม่สามารถที่จะปรับปรุงให้เข้ากับระบบดังกล่าวได้อันเนื่องมาจาก ไม่มีทุนพอในการปรับตัว ก็จะต้องไปส่งออกยังตลาดอื่นๆแทน ซึ่งมักจะได้ราคาต่ำกว่า 3 ตลาดหลักดังกล่าว และ พรรณทิพย์ (2546) ศึกษาและวิเคราะห์ WTO จากการดำเนินนโยบายทางการค้าและสิ่งแวดล้อมของต่างประเทศ ว่ามาตรการที่ใช้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสิ่งแวดล้อมเป็นมาตรการที่ดำเนินไปเพื่อคุ้มครองสิ่งแวดล้อม หรือใช้โดยมีเจตนาที่จะกีดกันทางการค้าโดยแอบแฝงที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าระหว่างประเทศ และขัดต่อหลักการค้าเสรีขององค์การการค้าโลก (WTO) จากการศึกษาพบว่าความตกลงของ WTO มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาประเด็นการค้าและสิ่งแวดล้อมจึงยังไม่มีคำตอบที่ชัดเจนแน่นอน และจำเป็นต้องอาศัยการตีความของคณะพิจารณา (Panel) เป็นรายกรณีไป

การอาศัยความร่วมมือในทางระหว่างประเทศ ก็ยังมีปัญหาบางประการเนื่องจาก ยังคงมีข้อขัดแย้งระหว่างพันธกรณีภายใต้ความตกลงของ WTO กับพันธกรณีภายใต้ความตกลง พหุภาคีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (MEAs) ที่ขัดแย้ง และคาบเกี่ยวกันอยู่ และอนุสัญญากรุงเวียนนาว่า ด้วยกฎหมายหมายสนธิสัญญาที่ไม่สามารถแก้ไขประเด็นนี้ได้ชัดเจน

กมลกานต์ (2549) ชลัท (2546) และพรพนทิพย์ (2546) ได้ให้ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการศึกษาในประเด็นสิ่งแวดล้อมว่า ประเทศไทยจึงควรที่จะเตรียมพร้อมในการที่จะรับมือ กับประเด็นการค้าและสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้น โดยการปรับตัวตามกระแสความเปลี่ยนแปลงของ สังคมระหว่างประเทศ เพื่อที่จะได้เสริมสร้างการพัฒนาอย่างยั่งยืนให้เกิดขึ้นในประเทศ และสามารถสนองต่อความต้องการของตลาดได้ทัน และตรงกับความต้องการของผู้บริโภค เนื่องจาก มาตรการสุขอนามัยและสิ่งแวดล้อมของประเทศคู่ค้าที่สำคัญมีการปรับเปลี่ยนให้เข้มงวดขึ้นอยู่ ตลอดเวลา หน่วยงานของรัฐที่สำคัญควรที่จะเข้ามาดูแลอย่างใกล้ชิด รวมทั้งประชาสัมพันธ์ให้ ความรู้กับผู้ผลิตเมื่อมีการประกาศใช้มาตรการต่างๆ ได้อย่างทันท่วงที นอกจากนี้รัฐบาลควรเข้ามา มีบทบาทในการต่อรองกับประเทศผู้ใช้มาตรการในเรื่องการรับเอามาตรการต่างๆ เข้ามาปรับใช้ให้ เหมาะสมกับประเทศไทย ไม่ใช่รอรับทราบแล้วผลกระทบจะมาสู่ผู้ผลิตภายในประเทศเพียงอย่าง เดียว

ประเด็นที่ศึกษา 3: เกี่ยวกับมาตรการภาษี จากการค้นคว้าพบว่า มีผู้ ทำการศึกษาในประเด็นนี้ ไว้ 1 ท่าน คือ

(1) สัณชัย บุรณเจริญ (2542) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การคุ้มครองอุตสาหกรรม และความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของอุตสาหกรรมไทย” โดยใช้มาตรการคุ้มครองอุตสาหกรรม ภาษีศุลกากรที่เปลี่ยนหน้าที่จากหารายได้ เป็นคุ้มครองอุตสาหกรรมในประเทศ และยังมีการใช้ ภาษีศุลกากรเพื่อเป้าหมายอื่นๆ ด้วย

ผลการศึกษาพบว่า อัตราการคุ้มครองตามราคา (NRP) ลดลงจากร้อยละ 31.52 ในปี 2533 เหลือร้อยละ 10.99 ในปี 2549 แต่ในรายอุตสาหกรรมมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้าง หลากหลาย บางอุตสาหกรรมลดลงจากร้อยละ 100 แต่บางอุตสาหกรรมกลับมีค่าเพิ่มขึ้น สาเหตุที่ ค่า NRP ลดลง เกิดการปรับโครงสร้างภาษี (คิดเป็นร้อยละ 91 ของพิกัดทั้งหมด) และการปฏิบัติ ตามพันธะผูกพันในองค์การการค้าโลก (WTO) โดยปรับลดภาษีศุลกากร (คิดเป็นร้อยละ 51.2 ของพิกัดทั้งหมด) อัตราการคุ้มครองที่แท้จริง (ERP) ส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงสองลักษณะ คือ อุตสาหกรรมที่ได้รับการคุ้มครองที่แท้จริง (ERP เป็นบวก) จะได้รับการคุ้มครองลดลง กับ อุตสาหกรรมที่ไม่ได้รับการคุ้มครองที่แท้จริง (ERP เป็นลบ) จะได้รับการคุ้มครองเพิ่มขึ้น ค่า ERP

ในปี 2540 มีความแตกต่างกันน้อยลง แต่โครงสร้างการคุ้มครองไม่เปลี่ยน อุตสาหกรรมที่มีค่า ERP สูง ยังคงเป็นอุตสาหกรรมกลุ่มเดิมที่เคยได้รับการคุ้มครองสูงในปี 2533 ได้แก่ อุตสาหกรรมกลุ่มอาหาร กลุ่มสิ่งทอ และกลุ่มยานยนต์ โดยอุตสาหกรรมที่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิต ในปี 2533 ส่วนใหญ่เป็นการผลิตในกลุ่มการเพาะปลูก การประมง การเลี้ยงสัตว์ การทำเหมืองแร่ การผลิตเครื่องดื่มและยาสูบ และสินค้าส่งออกหลายรายการ(หากสมมุติให้มีการส่งออกทั้งหมดในประเทศอุตสาหกรรมนั้นตามรหัส IO) ในกลุ่มอาหาร และกลุ่มเครื่องจักรเครื่องกลและอุปกรณ์ การวัดความสัมพันธ์ สรุปได้ว่านโยบายคุ้มครองอุตสาหกรรมในปี 2533 รัฐได้คำนึงถึงระดับความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ โดยภาคอุตสาหกรรมมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงกว่าภาคเกษตรและภาคบริการ กล่าวเฉพาะภาคอุตสาหกรรม พบว่า อุตสาหกรรมอาหารและอุตสาหกรรมผลิตเครื่องดื่มและยาสูบ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำ แสดงว่า การคุ้มครองอุตสาหกรรมในกลุ่มนี้ขาดการคำนึงถึงระดับความได้เปรียบในการผลิต เมื่อเปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมอื่น

ผู้ศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ความไม่ชัดเจนของการใช้เครื่องมือด้านภาษีศุลกากรก็ยังคงมีอยู่ ดังจะเห็นได้จากการใช้ภาษีศุลกากรเพื่อควบคุมการบริโภค ซึ่งนอกจากจะไม่เป็นผลดีต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมนั้นแล้ว และยังขัดกับนโยบายการปรับโครงสร้างภาษี ดังนั้นรัฐควรมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการใช้เครื่องมือด้านภาษีศุลกากร และหากรัฐต้องการใช้เครื่องมือด้านภาษีศุลกากรเพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรม ก็ควรจะกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจน และมีการปรับอัตราภาษีลงเป็นระยะหรือมีตารางการปรับภาษีศุลกากรไว้ล่วงหน้า เพื่อกระตุ้นให้ผู้ผลิตเกิดการปรับตัว

ประเด็นที่ศึกษา 4: เกี่ยวกับต้นทุนการปฏิบัติการ จากการค้นคว้าพบว่า มีผู้ทำการศึกษาในประเด็นนี้ไว้ 1 ท่าน คือ

(1)ผาณิต ชัยรุ่งโรจน์ปัญญา (2549) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ต้นทุนการปฏิบัติตามมาตรการความปลอดภัยด้านอาหาร (Food Safety): กรณีการผลิตและส่งออกมะม่วงของไทยไปญี่ปุ่น”

มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาถึงต้นทุนของเกษตรกรและผู้ส่งออกของไทยในการปฏิบัติตามมาตรการความปลอดภัยด้านอาหาร รวมถึงการศึกษาสภาพทั่วไปด้านการผลิ การตลาด ของการส่งออกมะม่วง และมาตรการความปลอดภัยทางด้านอาหารระหว่างประเทศ ไทยและประเทศญี่ปุ่น โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับต้นทุนการผลิตจากเกษตรกรที่ปลูก

มะม่วงเพื่อจะส่งไปยังประเทศญี่ปุ่น และต้นทุนการส่งออกของผู้ส่งออก โดยแบ่งต้นทุนออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ (1) ต้นทุนการป้องกัน (2) ต้นทุนการประเมิน (3) ต้นทุนความเสียหาย

จากการศึกษาพบว่ามาตรการความปลอดภัยทางด้านอาหารของประเทศไทย และประเทศญี่ปุ่นมีลักษณะคล้ายคลึงกัน แต่ญี่ปุ่นจะเข้มงวดต่อมาตรการมากกว่าไทยโดยเฉพาะด้านการตรวจสอบสารเคมีตกค้าง ทำให้การส่งออกมะม่วงจากไทยไปยังญี่ปุ่นต้องเป็นแหล่งที่รับรองว่าผลิตอาหารปลอดภัยเท่านั้น ดังนั้นจึงมีต้นทุนการเข้าชมรมกลุ่มความปลอดภัยทางด้านอาหารเพื่อการส่งออกที่เป็นการประสานงานระหว่างเอกชนและภาครัฐ และยังมีต้นทุนทางด้านการดูแลรักษาต้นมะม่วง ต้นทุนทางด้านแรงงานที่ต้องมาตัดกิ่งเพื่อลดสารเคมี เนื่องจากการตัดกิ่งต้นมะม่วงให้โปร่งเป็นการควบคุมแมลง

อย่างไรก็ตามต้นทุนต่างๆเกิดขึ้นเพื่อการปลูกเพื่อให้ได้ผลผลิตมะม่วงในการส่งออกจึงมีทั้งต้นทุนทางด้านการดูแลและต้นทุนการประเมินที่สูง แต่ต้นทุนความเสียหายจะต่ำ เพราะมีการป้องกันที่สูง จะเห็นได้ว่ากรณีที่ภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือส่งผลให้การดำเนินงานด้านต่างๆสามารถดำเนินได้อย่างสะดวก และยังเป็นที่น่าพอใจต่อเกษตรกรที่จะผลิตสินค้าเพื่อการส่งออก เพื่อการค้าอย่างยั่งยืน

ประเด็นที่ศึกษา 5: การนำกลับมาใช้ใหม่ จากการค้นคว้าพบว่า มีผู้ทำการศึกษาในประเด็นนี้ ไว้ 3 ท่าน คือ

(1) Zsolt István (2002) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “Electronic Product Take-back and Recycling in Europe”

(2) R.Hischier (2005) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “Does WEEE recycling make sense from an environmental perspective?: The environmental impacts of the Swiss take-back and recycling systems for waste electrical and electronic equipment (WEEE)”

(3) C.Hicks (2005) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “The recycling and disposal of electrical and electronic waste in China—legislative and market responses”

ผลการศึกษาพบว่า Zsolt István (2002), R.Hischier (2005) และ C.Hicks (2005) ต่างสนใจในการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) ของผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ โดยทำการวิจัยถึงการบวนการนำกลับมาใช้ใหม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากปริมาณของขยะอิเล็กทรอนิกส์ในทุกวันนี้มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ยิ่งความเจริญก้าวหน้ามากเท่าไร จำนวนขยะอิเล็กทรอนิกส์ยิ่งเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น

โดย Zsolt István (2002) ทำการศึกษาจำนวนขยะอิเล็กทรอนิกส์, เทคโนโลยีในการ recycle, ค่าใช้จ่าย และการออกกฎหมายหมายบังคับใช้ ในขณะที่ R.Hischier (2005) ทำการศึกษาเกี่ยวกับวงจรของขยะอิเล็กทรอนิกส์กับผลกระทบในสิ่งแวดล้อมของการ และ C.Hicks (2005) ทำการศึกษา ระบบการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ ผลการศึกษาพบว่า การศึกษาเกี่ยวกับการนำกลับมาใช้ของขยะอิเล็กทรอนิกส์นั้น ส่งผลให้ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น ผู้บริโภคจำเป็นต้องมีการใช้จ่ายในการ recycle ขยะอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าว และโรงงานที่ทำการ recycle ต้องมีการใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น แต่หากว่าโรงงานดังกล่าวมีเทคโนโลยีที่เพิ่มมากขึ้นก็จะทำให้ค่าใช้จ่ายลดลง ซึ่งทั้งหมดนี้ถึงแม้ว่าจะส่งผลให้มีการใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น แต่ก็ทำให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้น และสิ่งแวดล้อมดีขึ้น เพราะขยะลดลง การให้ครัวเรือนใส่ใจในการ recycle ขยะอิเล็กทรอนิกส์ในเบื้องต้นอาจทำได้ยาก แต่หากมีกฎหมายหมายบังคับใช้อย่างเข้มงวด และมีมาตรการทำโทษจะส่งผลให้ครัวเรือนดังกล่าวปฏิบัติตาม

ข้อเสนอแนะของการศึกษา recycle ขยะอิเล็กทรอนิกส์ คือ ควรจะมีการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ให้เป็นระบบ ส่งเสริมทั้งภาครัฐและภาคเอกชนให้ใส่ใจในการดูแลสิ่งแวดล้อมมากขึ้น มีการออกกฎหมายหมายควบคุมเพื่อให้ ระบบการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์มีประสิทธิภาพ

ประเด็นที่ศึกษา 6: ความรับผิดชอบของผู้ผลิต จากการค้นคว้าพบว่า มีผู้ทำการศึกษาในประเด็นนี้ ไว้ 3 ท่าน คือ

(1) Jieqiong Yu (2006) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “Industry responses to EU WEEE and ROHS Directives: perspectives from China”

(2) Annika Gottberg (2004) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “Producer responsibility, waste minimisation and the WEEE Directive: Case studies in eco-design from the European lighting sector”

(3) Tim Cooper (2000) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “WEEE, WEEE, WEEE, WEEE, all the way home? An evaluation of proposed electrical and electronic waste legislation”

ผลการศึกษาพบว่า Jieqiong Yu (2006), Annika Gottberg (2004) และ Tim Cooper (2000) ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการนั้นขึ้นอยู่กับมาตรการของ WEEE โดย Jieqiong Yu (2006) ทำการศึกษาโดยใช้แบบสอบถามและสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ประกอบการในการเตรียมความพร้อมรับมือกับ มาตรการ WEEE และ ROHSที่จะเกิดขึ้นในประเทศจีน Annika Gottberg (2004) ทำการศึกษาผู้ประกอบการเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานผลิตสินค้า

เพื่อให้เข้าข่ายมาตรการของ WEEE ว่าการรับผิดชอบต่อผู้ประกอบการจะมีคุณภาพมากขึ้นหากมีมาตรการสิ่งแวดล้อมเข้ามาเกี่ยวข้อง Tim Cooper (2000) ทำการวิจัยจากผู้ถือหุ้น กรณีหากมีการนำ WEEE มาใช้จะส่งผลให้ผู้ถือหุ้นตื่นตัวและมีการรับผิดชอบต่อการเปลี่ยนแปลงนี้มากน้อยเพียงใด

การศึกษาให้ผลในทิศทางเดียวกันว่า เมื่อมีมาตรการสิ่งแวดล้อม WEEE เกิดขึ้นต่างส่งผลให้ผู้ประกอบการตระหนักและเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพให้เพิ่มขึ้น โดยการผลิติดังนั้น ผู้ประกอบการต้องมีความใส่ใจในระบบการผลิต ระบบการจัดการ เพื่อให้สินค้าของตนสามารถส่งออกไปยังประเทศที่มีการใช้มาตรการดังกล่าว แต่การศึกษายังพบว่า เมื่อมีต้นทุนในการจัดการเพิ่มผู้ประกอบการยังทำการผลักระบบบางส่วนให้กับผู้บริโภคด้วยเช่นกัน

ข้อเสนอแนะจากประเด็นความรับผิดชอบต่อผู้ประกอบการ คือ ต้องมีการควบคุมดูแลทั้งทางภาครัฐอย่างจริงจังเกี่ยวกับการผลิต เพื่อมิให้ผู้ประกอบการทำการผลักระบบให้กับผู้บริโภค และภาครัฐควรเข้ามามีบทบาทในการให้เงินสนับสนุนให้ผู้ประกอบการเพื่อลดต้นทุนในการผลิต ทางด้านผู้ประกอบการเอง ควรมีมาตรการการจัดการเกี่ยวกับการผลิตจนถึงการนำกลับมาใช้ของผลิตภัณฑ์ให้เป็นระบบมาตรฐาน เพื่อเป็นการลดค่าใช้จ่ายอีกทางหนึ่ง